

Eindelijk verlost van de pers

Zijn laatste klus was de grote VN-top in New York. Bart Jochems verruilt na ruim vijf jaar het woordvoerderschap van de minister van Buitenlandse Zaken voor een functie als strateeg bij Elias Communicatie.

Bette Dam

Foto: Hans Kouwenhoven

Bart Jochems (43) neemt gewoon de trein naar huis op zijn laatste werkdag. Nee, hij heeft niet een auto met chauffeur. Jammer, concludeert Jochems na vijf jaar woordvoerderschap voor het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ). Niet omdat hij graag gechauffeerd wil worden, maar omdat 'zijn' afdeling meer gewicht zou krijgen als er een directeur-generaal aan het hoofd stond. En daar hoort een dienstauto bij. 'Voorlichting hangt er wat bij met alleen een directeur. Ambtenaren bedenken fantastische oplossingen, maar vergeten hoe we het naar buiten moeten brengen. In een hiërarchische organisatie als BZ opereer je makkelijker met een DG.' Niet alleen de ambtenaren, maar ook de minister slaat Bart wel eens over. 'Het gebeurt dat ik met Bot in het buitenland ben en dat ik hem bel en moet zeggen: luister eens even ik was je even kwijt.' Bot praat namelijk graag bij met journalisten, maar vergeet soms een kant van het verhaal. Jochems: 'Dan denk ik: Shoot, ik kan niks, want het is live!'

Jochems wordt alom getypeerd als arrogant. Quotes die hij de wereld in heeft geholpen zoals 'hoe komt u erbij' of

'zoiets is volstrekte onzin', verraden soms hoe het gesprek moet zijn verlopen. Hij zal de eerste zijn om dat ook zelf te erkennen, zijn vriendin verwijt het hem ook. Maar journalisten hebben die houding van hem aan zichzelf te danken, zegt hij stellig. Jochems legt graag nog een keertje uit. 'Ik baal van een journalist die belt om een extra quote aan een ANP-bericht toe te voegen, daar besteed ik geen extra aandacht aan. Het moet snel en daardoor is accurate info en gedegenheid geen prioriteit meer bij die journalist. Weet je hoe vaak ik moet bellen en klagen, nee, zo heb ik het niet gezegd!' Op dit moment weet maar een handjevol van de ruim tweehonderd parlementair verslaggevers wat er aan de hand is bij BuZa, schat Jochems. 'Ik deed het toen ik journalist was heel anders, toen hing ik elke dag met het ministerie aan de lijn voor de feiten. Maar nu schrijven die 485.000 columnisten in Nederland vrolijke stukjes over het Genever-geenootschap van Remkes, maar dat gaat toch nergens over?' In zijn ideale medialand-

schap zou hij van de grillige pers de tijd wensen om zaken van a tot z uit te leggen. Gewoon zeggen waar het op staat, want met spinnen of *wag-the-doggen* houdt Jochems, zo is zijn ervaring, de minister niet uit de wind: 'Goeie journalisten hebben dat spinnen direct door.' Daarom, luidt Jochems' advies, moet je gewoon eerlijk zijn. Ach, een enkele keer verbiedt hij vragen na afloop van een persconferentie. De journalisten zijn dan gedwongen zicht te houden aan de rede van de minister, maar dat is onschuldig.

De huidige journalistiek van 'wij maken het nieuws dat u wilt-mentaliteit' heeft de Nederlandse buitenlandpolitiek bijna verdrongen van het scherm en tot pagina zeven opgeschoven in de krant. En dat betreft Jochems. Wanneer het ministerie om een reactie wordt gevraagd, wordt het neergezet als de koele kikker omdat het niet snel genoeg een vermiste Nederlander in het buitenland kan opsporen. Daarom moet er ook gekozen worden, vindt Jochems, voor een Amerikaans systeem waar regelmatig een topambtenaar of een woordvoerder de bos microfoenen op de persconferentietafel voorziet

van quotes. Jochems: 'Ik had bijvoorbeeld prima het nieuws van Nederlandse hulpgoederen voor New Orleans uit kunnen leggen.' Bovendien: de minister heeft wel wat beters te doen dan voor elk wissewasje een persconferentie te geven. Het Amerikaanse systeem zou het gat tussen een persbericht en een persconferentie prima kunnen dichten. Via dit systeem zou Jochems wat vaker wederhoor kunnen bieden, want dat wordt wel eens overgeslagen, vindt de woordvoerder. 'Als een concurrent iets opschrijft, dan gaat de journalist het toch tenminste even checken en niet onder kopieermachine leggen? Dat kopiëren gebeurt veel en daar ben ik verbijsterd over.' Ook zou Jochems de vooronderstellingen bij media over BuZa recht willen trekken. Hij zou willen proberen het 'Calimero-complex' van de journalisten – dat Nederland alleen maar achter Amerika aanloopt – te repareren. Dankzij die vooringenomenheid van journalisten dat Nederland niks voorstelt in de internationale politiek, missen lezers veel nieuws, naar Jochems' idee. En natuurlijk zal hij de kijker thuis ook even uitleggen dat het ministerie er alles aan doet om Nederlanders 'die soms de ene dommigheid na de andere uithalen' op te sporen. Hoezo koel? Natuurlijk, het is soms moeilijk om een ambassadeur te bewegen zijn grasmaaier op zaterdag te verlaten om in actie te komen, maar in principe moet Nederland niet denken dat Saudi-Arabië net zo groot is als de Flevopolder en dat Nederland ambtenaren in bootjes in New Orleans heeft dobberen om de landgenoten op te sporen. Maar ja, als je alleen maar een krant leest die het nieuws uit de steeg brengt, dan wordt je belevingswereld wel erg klein, is de verklaring van de woordvoerder.

Het Amerikaanse systeem voor woordvoerders werd door de top van BuZa als 'te wild' gezien. Belachelijk, vindt Jochems, hij valt toch ook onder de ministeriële verantwoordelijkheid? Het enige wat rest is hopen. Hopen dat zijn opvolger (TweeVandaag-journalist Herman van Gelderen) bijvoorbeeld niet in-

gaat op de populistische verzoeken van journalisten om een foto van Bot op de wielerveder te laten maken. Jochems' grimmig: 'Ik geloof niet dat je als minister dan het land dient.' Ook moet Van Gelderen het weblog, populair onder bewindslieden, eigenlijk negeren, meent hij. 'Weblogs zijn nep omdat de minister het te druk heeft om ze zelf te schrijven, daar prikt de lezer gemakkelijk doorheen.'

Goed, met één voorstel mag Van Gelderen akkoord gaan. Een eigen zender van de regering, dat lijkt Jochems wel wat. Ja, hij beseft maar al te goed dat de journalist dan buitenspel staat. Je gaat wel ver als overheid, erkent hij. 'Maar dat is de keuze tussen helemaal niks of wel iets laten zien. Er mogen trouwens ook wel goeie VPRO-documentaires op, hoor.'

Of Jochems er na zeven jaar genoeg van heeft, is niet duidelijk. Het Farah Karimi - incident, bezweert hij, heeft zijn vertrek niet vertraagd noch versneld. Met de typische a-diplomatieke quote 'niet zo handig' kwalificeerde Jochems namelijk het ongelukkige feit dat GroenLinks-Kamerlid Karimi adresgegevens van de oppositie in Iran in 'haar tasje' droeg: die werden gekopieerd toen ze werd opgepakt in Iran. Dat commentaar viel niet lekker in de Tweede Kamer.

Bart Jochems

Jochems wil niet zeggen of Bot hem de quote heeft ingefluisterd. Hoe dan ook lijkt de minister niet van hem af te zijn. De kans is groot dat de woordvoerder met z'n nieuwe baan als communicatiestrategus voor oud-collega Ton Elias nog regelmatig het ministerie binnenloopt. Ton Elias schrijft namelijk veel communicatieadviezen voor de overheid. Eén daarvan zou niet Jochems' idee zijn geweest: 'Europa. Best Belangrijk'. 'Toen ik die zin zag, dacht ik O, nee!' Er is wel onderzoek naar gedaan, legt de woordvoerder uit, maar toch had het ministerie de leus moeten weigeren want – hoewel de burger het best leuk had gevonden – was vooraf al duidelijk dat de media er gehakt van zouden maken.